

Carnet de RUTA

La Vall del Bac

I

Haviem deixat la vall a posta, per a parlar-ne ara extensament. Ens sembla un topant no pas ignorat per la gent de la nostra comarca, però tampoc conegut arreu del país. Donats a realitzar grans viatges, sovint per a visitar llocs com els nostres—encara que s'hi parlin idiomes diferents—, fa una certa gràcia "descobrir" un paisatge tan europeu com la vall del Bac i on, afortunadament, el grau de civilització es determina pels elements espontanis de la seva natura i enriquits per la història viscuda.

La municipalitat d'aquesta zona pirenenca i fronterera, viu unida amb l'administració de la Vall de Bianya. Com hem vist anteriorment, avassalla els veïnats tradicionals de Capsec. Sense cap via transitable còmodament per un vehicle de quatre rodes i que comuniqui a la carretera de Vic a Camprodon—que és la que des d'Olot, travessa les valls de Bianya—, els seus camins abruptes la distancien de qualsevol curiositat humana. Hi ha només el pas de l'excursionista o del caçador i la presència del pagès, que viu en les masoveries condemnades per l'èxode i l'abandó.

En una altra ocasió voldríem insistir-hi més. Hi ha indrets remots o inaccessibles en els quals les rendes del camp, o les possibilitats forestals, són tan exigües que sotmeten a una existència misèriosa; llavors l'emigració, encara que no ens agradi, s'explica i no cal exigir carreteres per a evitar-la. Però d'altres, com la vall de Castellar de la Muntanya o aquesta que visitem, només es justifica per l'absència d'accessos. Oix, per exemple, podia haver-se trobat en un problema semblant; de no tenir carretera, avui es mostraria com una ruïna nostàlgica. No fa gaire s'ha sol·licitat la perllongació d'aquesta ruta fins a Beget; un ramal, des d'Oix a la vall del Bac, rescataria uns verals aptes per a un esdevenidor turístic de possibilitats insospitades. Però d'això ja en parlarem un altre moment.

Vam entrar a la vall, venint des de Coldecarrera. La primera perspectiva, fou la vessant amb avets i la visió de la pairalia de Llongarriu, desdibuixada per un vel tremolós de boira parpellejant. Després, des del serrat, davallàrem pel camí carreter que mena a l'hostal.

Una ullada breu a la història ens informa de l'activitat humana, des del pretèrit documentat per bocins de terrissa i l'ossera que es desenterra casualment. Remunta des de la prehistòria obscura fins abastar la presència de guerrers, benedictins, lladregots, contrabandistes i qui sap els aventurers agosarats fressant corriols i dreces.

Joaquim Danés i Torres, fill d'una nissaga oriünda del ferrer de la vall, parla molt d'aquests rodals. Davant la porta barrada de l'antiga ferreria, hem evocat la figura enyorada del doctor olotí i del seu afany per a perpetuar en llibres, l'anècdota familiar a l'entorn de la casa que no té cap altra pedra singular que no sigui—com diu ell—, l'ennoblida per l'esforç del treball.

Però avui només intentarem esbossar breument el traç físic que estructura la vall i apuntar-ne alguna vivència humana; tocada la vall per la malastruga de l'èxode, hi ha un fil d'esperança que revifa la seva bellesa excepcional?

L'orografia és constituïda per la carena de Malforat i Vivers, que enfila el Capsacosta. Hi ha el Talló refugent i el Montmajor que s'encama i tapona les valls de Castellar de la Muntanya i d'Oix. L'aigua del riu, s'acanalava pel tàlveg i penetra a la vall d'Oix, inventant raconades íntimes i embardissades amb tota mena d'arbres i arbustos de ribera. L'aigua rondina cantarella, s'esllavissa i rossola entre còdols i saltants rocosos. Té un tacte insòlit i inoblidable; quan hom s'hi banya, viu la sensació de no haver-la estrenada ningú i com si el nostre xipolleig la sorprengui.

Com he dit abans, allò que sobta és l'isolament premeditat per la manca de comunicacions, i fa que el paisatge tingui més força i s'imposi serenament davant de qualsevol intrusió humana. Encara no gosem atemptar contra la seva natura espurnejant de policromies; sobreviu la feresa tel·lúrica que enterneix i amanyaga camins i en la qual s'abstreu l'aigua blava i verda dels gorgs ombrejats, silencis i solitaris.

Molts masos s'abandonen, però d'altres—com La Torre—, suposen la continuïtat humana a la vall. Potser els sobrevinguts, no són incapaços d'usar l'aixada o la rella, però els ha meravellat el sojorn per a gaudir-hi de l'oci. És el principi d'aquest desvetllament?

L'hostalera de la vall del Bac, ens parla amb el regust inquietant.

—La noia—explica—voldria anar-se'n a vila! Jo li dic que després, des de lluny, es morirà d'enyorament o haurà de tornar!

Aquesta dona, sap el secret que condiciona la vall? No volem pas afirmar-ho, però el to de veu que posa a la paraula, té ressonàncies profundes i indesxifrables. Qui sap si, com Joan Maragall, és presonera d'aquesta deslliurant presó!

Quan l'hem deixat al cancell de la porta, ens acomiada sense cap mena de recança.

ALOT

(Foto de l'autor).

La Torre, de la vall del Bac, i el Toix refugent.

